

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.05.2009, sp. zn. 25 Cdo 1202/2007, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.1202.2007.1

Číslo: 12/2010

Právní věta: Ten, proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno z důvodu amnestie, nemá právo na náhradu škody způsobené sdělením obvinění bez ohledu na to, že právní kvalifikace trestného činu, pro který mu bylo sděleno obvinění, byla později změněna.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.05.2009

Spisová značka: 25 Cdo 1202/2007

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 8. 4. 2005 zamítl žalobu, jíž se žalobce domáhal na státu náhrady nákladů nutné obhajoby za období od 16. 12. 1996 do 6. 12. 1999 ve výši 149 612,40 Kč s 8,5% úrokem z prodlení od 16. 11. 2001 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud vyšel ze zjištění, že žalobci bylo dne 21. 10. 1996 sděleno obvinění pro trestný čin podvodu podle ustanovení § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., žalobce dne 12. 12. 1996 zmocnil advokáta JUDr. J. K., který ho v této trestní věci na základě plné moci obhajoval, a to až do ustanovení téhož obhájce soudem (dne 6. 12. 1999). Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 28. 12. 1999 bylo trestní stíhání podle § 223 odst. 1 a ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. řádu zastaveno, neboť šlo o skutek spáchaný před účinností novely trestního zákona č. 253/1997 Sb., která nově zavedla skutkovou podstatu trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., a nadále tak mohlo být jednání žalobce kvalifikováno jako trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák., na něž se vztahovalo rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998. Soud věc posoudil podle ustanovení § 1 až § 4 a § 18 zákona č. 58/1969 Sb. a dovodil, že právo na náhradu škody za nezákonné rozhodnutí nemá ten, proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že trestný čin byl amnestován a jelikož v posuzovaném případě nejde ani o nesprávný úřední postup, žalobu jako nedůvodnou zamítl.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 3. 2006 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním posouzením.

Žalobce byl stíhán pro přesně specifikovaný skutek, u něhož došlo ke změně kvalifikace; pokud se na tentýž, byť nově kvalifikovaný skutek, vztahovala amnestie prezidenta republiky, která byla jediným důvodem pro zastavení trestního stíhání, dovedl shodně se soudem prvního stupně, že tato skutečnost vylučuje odpovědnost státu. Důvody, pro které žalobce nepožádal o pokračování v trestním řízení, nejsou podstatné.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Soudům obou stupňů vytýká nesprávné právní posouzení otázky příčiny škody. Namítá, že v daném případě je třeba vycházet přesně ze smyslu ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 58/1969 Sb., které lze použít pouze v případě, že je shodná kvalifikace trestného činu, o němž trestní řízení probíhalo, s právní kvalifikací, na jejímž základě bylo o amnestii rozhodnuto. Pokud by vyšetřovatel nezákonně nerozhodl o sdělení obvinění pro trestný čin podvodu, který vyžaduje nutnou obhajobu, žalobce by nebyl nucen uzavřít smlouvu o poskytování právní služby. Tvrdí, že vznik škody zapříčinila „nezákonná aplikace § 250 odst. 1, 4 tr. zák.“, a zdůrazňuje, že nebyl amnestován pro trestný čin, pro který byl po celou dobu trestního řízení nezákonně stíhán. Škoda mu vznikla v důsledku právní kvalifikace skutku jako podvodu a s tím související nutné obhajoby, resp. využití základního práva stanoveného Listinou zvolit si obhájce.

Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání, které je podle § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. přípustné pro zásadní právní význam řešené právní otázky, není důvodné.

Vzhledem k tomu, že předmětem řízení je nárok žalobce na náhradu škody (náklady obhajoby) způsobené sdělením obvinění, přímá aplikace § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 58/1969 Sb., které se dovolává žalobce, nepřichází v daném případě v úvahu, neboť toto ustanovení hlavy druhé uvedeného zákona se vztahuje jen na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě. Nicméně, jak dovodila judikatura, ten, proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno, má zásadně právo na náhradu škody způsobené sdělením obvinění, to podle ustanovení § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Sb. Uvedené právo nemá pouze ten, kdo si obvinění zavinil sám, a ten, proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. [1 Cz 6/90](#), publikovaný pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1991). Jednotlivé důvody zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1, odst. 2 tr. řádu (a rovněž důvody zproštění obžaloby podle § 226 tr. řádu) je třeba z hlediska nároku na náhradu škody důsledně rozlišovat. Bylo-li trestní stíhání zastaveno např. podle § 172 odst. 1 písm. a) tr. řádu z důvodu, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vedlo, náleží poškozenému podle § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Sb. náhrada škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 1999, sp. zn. 25 Cdo 574/99).

Předmětem trestního stíhání je skutek, nikoliv jen jeho právní kvalifikace, jak mylně dovozuje dovolatel. Pojem skutku trestní zákon ani trestní řád blíže nedefinují, právní teorie i soudní praxe skutkem rozumí určitou událost ve vnějším světě, záležející v jednání člověka (vyvolaná činem člověka), která může mít znaky jednoho či více trestných činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu (srov. Novotný, O., Vanduchová, M., a kol. Trestní právo hmotné - I. Obecná

část. 5. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 340, nebo obdobně Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 27). Trestní stíhání se týká pachatelova jednání a jeho následku, tj. skutku, pro který mu bylo sděleno obvinění (srov. § 12 odst. 11, 12 tr. řádu). Pojem „skutek“ je tak třeba odlišovat od pojmu „trestný čin“ (srov. § 3 odst. 1 tr. zák.), a to i pro účely posuzování nároku na náhradu škody v případě zastavení trestního stíhání.

Abolice se sice vztahuje na konkrétní skutkové podstaty trestných činů, to však nic nemění na tom, že dopadá vždy na celý skutek, pro který se trestní stíhání vede (srov. Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007, s. 1035). Následná změna právní kvalifikace skutku na trestný čin poškozování cizích práv podle ustanovení § 209 tr. zák. nemění nic na totožnosti spáchaného skutku (srov. § 230 odst. 3 tr. řádu). V posuzovaném případě byla důvodem pro zastavení trestního stíhání žalobce amnestie prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998, která se vztahovala na „určité trestné činy“, nicméně dopad měla na celý stíhaný skutek. Rozhodnutí o zastavení trestního stíhání se totiž vždy týká konkrétního skutku, pro který bylo sděleno obvinění (podána obžaloba), a nikoliv jen jeho právního posouzení. Dovolatel byl trestně stíhán a později amnestován pro konkrétní skutek.

Případný nárok na náhradu škody je třeba odvozovat od skutku, pro který byl dovolatel trestně stíhán. Z hlediska posouzení uplatněného nároku je tedy nerozhodné, že stíhaný skutek byl původně kvalifikován jako trestný čin podvodu, který vyžadoval nutnou obhajobu, a následně po účinnosti novely trestního zákona překvalifikován na trestný čin poškozování cizích práv, na něž se vztahovala amnestie. Ostatně žalobce nevyužil svého práva podle ustanovení § 11 odst. 3 tr. řádu a neprohlásil do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá. Tím mohl eventuálně docílit nejen své plné rehabilitace, ale také titulu, na jehož základě by mohl důvodně požadovat po státu náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím.

Jak vyplývá z výše uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska dovolacích námitek správný, a proto Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).